

LAIMĖS, SVEIKATOS IR SĖKMINGŲ 2013-ŪJŲ

Mieli bendražygiai,

Besibaigiantys metai nebuvo lengvi. Juos pradėjome kodami už teisingumą, įpusėjome sunkiu mūšiu už Visagino atominę elektrinę, o užbaigiame Seimo rinkimais ir nauja Vyriausybe. Nors rinkimai mums buvo neblogi, tačiau šį kartą suformuoti dešinėsios koalicijos su partneriais liberalais nepavyko. Tačiau nenusiminkime ir nenuleiskime rankų, nes mes, Tėvynės sąjunga-Lietuvos krikščionys demokratai, esame ta politinė jėga, kuri tiek būdama pozicijoje, tiek ir opozicijoje, prisiima tiesioginę atsakomybę už mūsų mylimos Tėvynės Lietuvos likimą.

Darbų liko dar daug, todėl ateinantys metai nebus patys lengviausi. Jie mums atneš naujų iššūkių ir pateiks staigmenų, bet aš neabejoju, kad mes būsime tvirti ir susitelkę, o tikėdami įveiksime visus mums tenkančius išbandymus.

Nuoširdžiai dėkoju, kad visą tą laiką, tuos ketverius metus, buvome kartu. Tik Jūsų palaikymo ir paramos dėka pavyko nuveikti daugelį Lietuvai ir jos žmonėms svarbių darbų, apginti ir puoselėti mūsų bendras vertybes.

Linkiu Jums ir Jūsų šeimai geriausios kloties, laimės, sveikatos ir sėkmingų 2013-ųjų metų.

Nuoširdžiai Jūsų –

Andrius Kubilius,
Tėvynės sąjungos-Lietuvos krikščionių
demokratų pirmininkas

Gerumo, meilės ir vilties keliu ❄️

Adventas daugumai lietuvių ir kiekvienam krikščioniui – Gerosios Žinios artėjimo, susikaupimo, o ir Saulės grįžimo laikotarpis. Laikotarpis, kai per metus nuveiktų darbų apmąstymui susikaupia žmogus, kai prasmingais poelgiais stengiasi pradžiuginti šalia esantįjį.

Šiems metams baigiantis prie nuveiktų darbų, simbolišią gerumo ir vilties advento kelią kraštiečiams nutiesė Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos (LPKTS) Prienų filialas. Lapkričiui įpusėjus filialo pirmininkė Dalytė Raslavičienė pakvietė Veiverių Tomo Žilinsko gimnazijos mokinius ir mokytojus, o po kelių dienų – LPKTS Prienų filialo ir Veiverių bendruomenės narius į ekskursiją po Pažaislio vienuolyno ansamblių, laikomą vienu geriausių brandžiojo baroko pavyzdžių Šiaurės ir Rytų Europoje. Maloniai šv. Kazimiero seserų vienuolių sutikti, atvykusieji buvo supažindinti su vienuolyno istorija bei išlikusiomis meno vertybėmis, advento laikotarpio prasme.

Na, koks gi būtų šv. Kalėdų laukimas be adventovainikų ir žaliaskarių eglučių puošmenų. Tad pasitelkę floristę Gražiną Berazun filialo nariai ir Tomo Žilinsko gimnazijos moksleiviai gamino

Veiverių seniūnijoje prie papuoštos kalėdinės eglutės

Tomo Žilinsko gimnazijos mokiniai ir mokytojai

žaisliukus ir puokštes, pynė vainikus papuošdami juos miško gėrybėmis ir margaspalviais kaspinais. Šie darbiukai rankų kūriniai padovanojami viešosioms įstaigoms –

Ona Jaskelevičiūtė-Gorodeckienė gimė 1926 metų gegužės 4 dieną Merkinėje. Buvusi Jaunųjų rašytojų sąjungos narė – poetės slapyvardis Eglė Nemunaitė – pašalinta už nepriimtinius to laikotarpio dvasiai eilėraščius. Suipta 1950 metais, dar studijuodama Vilniaus universiteto Filologijos fakultete. Penkerius metus kalėjo Taišeto lageriuose, po to metus praleido tremtyje Intoje.

Grįžusi sugebėjo tęsti mokslą Vilniaus universitete ir 1958 metais baigti studijas. Ilgą laiką gyveno ir dirbo Grigiškėse, Grigiškių mokykloje įkūrė lietuviškas klases, dėstė lietuvių, vėliau – vokiečių kalbą. Germanistiką baigė 1969 metais neakivaizdiniu būdu Kijeve. Rašė žiniasklaidai – „Lietuvos rytui“, „Vilčiai“, „Caritui“, „Vorutai“, „XXI amžiui“ ir kitiems – straipsnius apie Bernardą Brazdžionį, Vydūną, Mon-

tessori vaikų auklėjimo metodus ir kita. Dalyvavo Rericho, Vydūno ir Montessori draugijų veiklose.

Artėjančių šv. Kalėdų proga „Tremtinio“ skaitytojams pristatome keletą politi-

nės kalinės ir poetės Eglės Nemunaitės eilėraščių, iš kurių vienas buvo publikuotas 1993 metų „Dienovidyje“. Ir tik vieno eilėraščio – „Naujieji“ – žinoma tikroji gimimo data: 1950-ieji...

Eglė NEMUNAITĖ

Hosanna!

Naujieji...

*Budrioj tyloj kalnai sutriko:
– Tokia naktis aure!
Visa būtis prabilti tyko:
– Ateina Kūdikis širdim tyra!*

*Surakino Vilnelėje revą
Nekaltai pasipuošus
žiema.*

*Šerkšno auskarus
dailinas ievos,
O ant uosio –
nauja žiluma.*

*Kas jį pamils, kaip
amžiną troškimą,
Kas kilt prie jo ir kelti pasišvęs,
Naujų laikų žygeiviais –
piligrimais
Į prakartėlę žengs?*

*Aš menu šviesų
antakių taką
Ir akis, lyg safyrai,
žydras,*

*Skaidri lauktie,
snieguotu vėju
Per tyrų tyrus nusigauk
Ir, negandų grandis nusviejus,
Aprėpki lūkesčius dangaus!*

*Stiklo vazoj kankorėžių šaką,
Tyliai sklaidomas
draugo eiles.*

*Pasaulio ateitį,
kaip duonos riekę,
Padėk ant kelių Motinos geros.
Lai džiaugsmas didelis
peržemę nusidriekęs –
Hosanna! –
nepaliaujama tyros.*

*Nužaubavo su nerimu vėjai,
Plukdo vilnį vaga
atšiauria.
Mums nutolo
jaunystės alėja,
O likimai sudaužė taures.*

1950 m.

Veiverių seniūnijai, Šv. Liudviko bažnyčiai, bibliotekai, gimnazijai, Antano Kučingio menų mokyklai, ligoninei ir net verslininkams.

(keliami į 4 psl.)

Dr. Povilas JAKUČIONIS

Holokausto vėzdas

2012 metų lapkričio viduryje Seime įvyko dvi tarptautinės konferencijos: „Lietuva po 20 metų – mentaliteto kryžkelės“ ir „Vieninga Europa – vieninga istorija“. Konferencijų pavadinimai skirtingi, bet jose nagrinėjama tema iš esmės buvo viena – Holokaustas bei nacių ir sovietinių okupantų teroras prieš okupuotas tautas.

Lapkričio 13 dieną Seimo Konstitucijos salėje vykusio diskusija „Lietuva po 20 metų – mentaliteto kryžkelės“, neskaičiuojant sveikinimo kalbų ir trumpų ne gausiai susirinkusių diskusijos dalyvių replikų bei klausimų, buvo dr. David Satter monologas, per kurį raudona gija tęsėsi bandymas eilinį kartą įrodyti, kad lietuviai noriai vykdė nacių suplanuotą žydų genocidą ir esą vis dar nenori to pripažinti. Dr. D. Satter yra eilę metų dirbęs žurnalistu Maskvoje ir parašęs keletą kritinių knygų apie Sovietų sąjungą ir Rusiją. Taip pat 2011 metų gruodį buvo pristatytas jo dokumentinis filmas, kuriame daug dėmesio skiriama Lietuvos Sąjūdžiui, antisovietiniam ginkluotam pasipriešinimui ir po grindžio veiklai Lietuvoje. Atrodo, jis turėtų būti neblogai susipažinęs su nacių ir komunistų totalitarinių režimų nusikaltimais Lietuvoje ir visoje Rytų ir Vidurio Europoje, ir pasipriešinimo sovietiniams ir nacių okupantams, įskaitant ir Birželio 22-osios sukilimo, tikslais ir aplinkybėmis. Jis ir kiti, įskaitant ir prof. Saulių Sužiedėlį, turėtų suprasti, jog lietuvių tauta nei 1941 metais, nei vėliau ne tik kad nepritarė žydų žudynėms, bet ir griežtai smerkė žydšaudžius. Kaimuose ir miesteliuose žmonės su jais nebendravo, žydus užjautė ir stengėsi jiems padėti. Laikinoji Vyriausybė, Katalikų Bažnyčios hierarchai viešai apeliavo į nacių vadovybę Lietuvoje, ragino stabdyti žydų žudynes. Už tai daugelį jų naciai uždarė į koncentracijos stovyklas. Sukilėlių štabas draudė dalyvauti egzekucijose prieš žydus. Deja, ne visi sukilėlių būriai draudimui pakluso. Svarbiausia, kad Lietuvoje buvo nacių zonderkomandos, kurios skrajojo po Lietuvą šaudydamos žydus. Ir jų nusikaltimus vis dar bandoma primesti lietuviams. Buvo nacių kolaborantų, buvo išdavikų, kaip ir kitoje nacių okupuotose Europos tautose. Tik ten su kolaborantais buvo susidorota iš karto po nacių žlugimo. Ir ne visada teisinėmis priemonėmis.

Galima tik spėlioti, kodėl totalinio žydų naikinimo pradžia naciai pasirinko Lietuvą. Gal todėl, jog tikėjosi, kad labiausia nuo sovietinio teroro nukentėjusi tauta bus dėkinga vokiečiams už sovietų išvargimą ir iš tikro noriai prisidės naikinant žydus. Laimei, tai neatsitiko. Dėl to naciai po dviejų savaičių nuginklavo sukilėlius, po šešių savaičių paleido Laikinąją Vyriausybę. Ar dar reikia kitų įrodymų, jei LGGRTC istorikai po kelių metų nuodugnių tyrimų surado iki tūkstančio galimų vietinių žydšaudžių. Jų tautinė sudėtis buvo internacionalinė. Net Zurofo sekliai iki šiol negalėjo sumedžioti nė vieno gyvo Lietuvoje gyvenančio žydšaudžio. Tuo tarpu žydų gelbėtojų, rizikavusių savo ir šeimų gyvybėmis, skaičius gerokai viršija du tūkstančius ir jų vis dar at randama daugiau. Nacių okupacijos metu apie 40 tūkstančių Lietuvos gyventojų už nepaklusnumą ir pasipriešinimą buvo išvežti į koncentracijos ir darbo stovyklas, šimtai buvo sušaudyti vietose. Lietuvoje naciams nepavyko mobilizacija ir SS batalionų kūrimas.

Tačiau žydų radikalios organizacijos ir jų pasitelkti „pamokslininkai“ viso to nenori nei girdėti, nei žinoti. Jie kaip užkeikimą vis kartoja tą patį faktą – baisų per trumpą laiką Lietuvoje nužudytųjų skaičių, pastebėdami, jog dėl to daugiausia kalti būtent etniniai lietuviai. („Jei ne tu, tai kas nors iš tavo giminės edė mano žolė!“) Ar neateina laikas kalbėti apie lietuvius, ne kaip apie žydšaudžius, bet kaip apie santykinai daugiausiai žydus gelbėjusią tautą?

Prof. S. Sužiedėlis priklauso etniniams lietuviams, jog šie piktinamiesi, kad kai kuriais istoriniais klausimais Europa mūsų nesupranta, pamiršdami Lietuvoje vykusias žydų žudynes. Jis sako, kad esą daugiau etninių lietuvių žuvo per ginkluotą rezistenciją pokariu nei Antrojo pasaulinio karo metu. Esą jam dėdė yra pasakęs, jog „visa velniava prasidėjusi po karo“. Ir tai sunku paaiškinti vakariečiams. Jis mano, kad ne daug ką laimime sovietinių okupantų terora vadindami genocidu. Matyt, profesoriui reikėtų daugiau pasigilinti į 1940–1990 metų okupacijų istoriją. Tada ir vakariečiams nebus sunku paaiškinti, jog „velniava“ prasidėjo nepo karo, o 1940 metais, kai bolševikai pradėjo vykdyti jų suplanuotą 200 tūkstančių Lietuvoje gyvenusių šeimų, kaip

netinkamų „perauklėjimui“, sunaikinimą. Laimei, suspėjo sušaudyti ar išstremti į tikrą mirtį „tik“ apie 32 tūkstančius. Rytų fronte abiejose fronto pusėse žuvo apie 25 tūkstančius jaunų vyrų. Dar 20 tūkstančių sovietų mobilizuotų mūsų vaikinių žuvo jau 1944 metais. Tais nelemtais karo metais nukentėjo ne vien lietuviai, bet ir tautinės mažumos, ypač žydai, čigonai, lenkai. Net Lietuvoje gyvenusieji vokiečiai, pradžioje sovietų iškeldinti į Vokietiją, karo metu sugražinti, vėliau kartu su dauguma Rytprūsių gyventojų ir su nuo jų laukiančių represijų besitraukiančiais lietuviais, puolancios Sovietų armijos buvo tyčia žudomi. Sakoma, jog į Vakarų pasitraukė iki pusės milijono lietuvių. Kiek jų žuvo, kol jie pasiekė Reiną?

Lietuvos partizanų kare žuvo virš 20 tūkstančių, išvežta į gulagus ir tremti per 300 tūkstančių, kas trečias jų nesugrįžo... Dabar visas ne tektis, visą skausmą „pamokslininkai“ siūlo mums pamiršti ir galvoti apie kitą skausmą. Pasibarstyti galvas pelenais ir visą likusį amžių gedėti tik dėl žydų Holokausto. Labai krikščioniška filosofija. Tik gal ponai galėtų mums parodyti tokią tautą, kuri panašiai elgtųsi? Gal tokių šventų tautų nėra, nes visi šventieji yra mirę kankinių mirtimi. Tai kas mums iš tikro siūloma?

„Pamokslautojai“ nekalba apie tai, jog Lietuvoje yra gerai vykdomas Holokausto švietimas, pavyzdinčiai prižiūrimos aukų kapavietės, prezidentas Algirdas Brazauskas oficialiai atsiprašė už lietuvių dalyvavimą žydų žudynėse, Andriaus Kubiliaus Vyriausybė pirmoji Rytų ir Vidurio Europoje pradėjo atlyginti už žydų turėtą turtą...

Turbūt teisingas žurnalistas Č. Iškauskas, sakydamas, kad: „Mitai, esą lietuviai – žydšaudžių, pataikūnų, kolaborantų, kitiems ne pakanti tauta, pasmerkta žlugti. Tokių mitų skeleidėjai žeidžia mūsų savimonę, juodina tautos praeitį ir kartais priverčia duoti atgalinį smūgį“.

Turbūt šis rašinys yra vienas iš tų „atgalinių smūgių“. Manau, turiu tam moralinę teisę, nes mano tėvai gelbėjo žydus. Apie tai rašoma A. Gurevičiaus knygos „Žydų gelbėjimas Lietuvoje“ 79 puslapyje (išleistoje LGGRTC 2012 metais). Aš pats esu „vaišintas“ nacių žandarų bizūnais už maisto ryšulėlių perdavimą Kauno geto žydams.

Dėl 2012 metų LRS rinkimų rezultatų

TS-LKD PKTF rezoliucija

TS-LKD Politinių kalinių ir tremtinių frakcijos taryba, dėkodama rinkėjams, balsavusiems už TS-LKD kandidatų, taip pat ir už frakcijos iškeltas kandidatūras, įvertinusi frakcijos narių informaciją, konstatuoja ir pareiškia:

2012 metų spalio mėnesio rinkimuose TS-LKD sėkmingai paneigė prieš rinkimus agentūrų visuotinai skelbtas išankstines beveik prazūtingo pralaimėjimo prognozes (reitingus) partijai. Lietuvos žiniasklaidos priemonėmis vietoje erdvėje tendencingai formuoti nepagrįsti partijos traukinamo pralaimėjimo teiginiai nepasiteisino.

Opozicijoje buvusių kairiųjų ir populistinių partijų (LSDP, TT, DP), skyrusių daug energijos valdančiųjų kritikai, lūkesčiai taip pat nepasiteisino.

Darbo partija intensyviai griebsi rinkėjų balsų pirkimo savo lūkesčiams įgyvendinti. Tokias rinkimų suktybes griežtai vertino jau po nepriklausomybės atkūrimo gimės ir balsavęs jaunimas ir tai nuteikia optimistiškai.

TS-LKD sulaukė didžiausio rinkėjų pasitikėjimo didžiųjų miestų (Vilniaus, Kauno) ir Pasvalio – Panevėžio apygardose. Jos užėmė pirmojo dešimtuko vietas. Ypač džiugina tai, kad trys frakcijos nariai: V.M. Čigriejienė, A. Dumčius ir V.V. Margevičienė, trečią kartą iš eilės laimėjo rinkimus Kauno miesto vienmandatėse apygardose.

Nelengvoje kovoje laimėti 33 mandatai įrodo, kad jų, pasak partijos politikos komiteto, neužtenka „Lietuvai apsaugoti nuo laimėjusių blogesnių už mus partijų kenkimo valstybei“, nes šių partijų politikai – gelbėtojai žada stabdyti arba koreguoti visus Kremlui nepatinkančius projektus.

Neduođa ramybės aki vaizdus partijos pralaimėjimas kaimiškose vietovėse – silpnas dialogas su šių vietovių rinkėjais, mėgstančiais politikus – populistus. Kaimiškų rajonų skyriai yra silpnoki ir reikia juos stiprinti. Dalis mandatų prarasti dėl solidarumo stokos atskiruose skyriuose.

Politinių įvykių tendencijos Lietuvoje rodo, kad politiniame gyvenime po šių rinkimų dėl įtakos turėtų varžytis daugiausia mandatų gavusios partijos (TS-LKD, LSDP).

Darbo partijos, neturinčios aiškios politinės platformos ir politinio sąžiningumo, ateitis priklausys nuo Lietuvos teismų, nagrinėjančių jos bylą, sprendimų. Rinkimai parodė, kad iš lėto nyksta centro partijos, o „vienadienės partijos“ taipogi neturi ateities.

Frakcija, nuolat pasisakydama už partijos ideologines vertybes, primena, kad be jų puoselėjimo ir išlaikymo Lietuvos atečiai gresia pavojus. TS-LKD partijos politikos komiteto skleidžiamos nuostatos dėl „rinkimų rezultatų ir padėties po rinkimų“ frakcijai yra suprantamos ir priimtinos.

Politinių kalinių ir tremtinių frakcijos teikiamos vienmandatės apygardų kandidatūros, išskyrus buvusios kadencijos Seimo narių, nebuvo patvirtintos per balsavimo procedūras TS-LKD taryboje. Identifikuotų PKTF narių skaičius Seime sumažėjo iki keturių vietų buvusių penkių.

Daugiamandatės apygardos sąrašo kandidatūros buvo pamirštos, jų politinį sąmoningumą ir solidarumą slopino organizaciniai rinkimų nesklaidumai ne tik visuose regionuose, bet ir partijos Centriname rinkimų štabe (CRŠ): sąrašas nebuvo paskelbtas specializuotuose reklaminiuose leidiniuose, tačiau atskirų kandidatų keleto straipsnių atsirado vietose; TS-LKD savo signatarų neviešino; finansinės paramos ir lėšų aukojimo klausimai tapo draudžiama tema; Centrinis rinkimų štabas, dirbdamas „savarankiškai“, pasirinkdavo išskirtines kandidatūras; neaiškus CRŠ bendradarbiavimas su PKT frakcijos vadovybe; partijos rinkimų programa ir vieša rinkimų agitacija pradėta daug vėliau, nei tai darė buvusi opozicija.

Buvę politiniai kaliniai ir tremtiniai dalyvauti reitingavime nerodė noro, nesuprato reitingavimo esmės.

Atsižvelgiant į rinkimų rezultatus pasitvirtino abejonės dėl daugiamandatės apygardos sąrašo sudarymo galutinių dėlionių pagrįstumo.

Į rezistencinių organizacijų atvirą laišką (rugpjūčio mėnesį) dėl referendumo boikoto buvo keistokai reaguota: pasirinktas beprasmis trumpalaikis informacinis agitacinis karas su priešingas nuostatas skelbiančiomis jėgomis ir grupuotėmis, o partijos kreipimasis su dviem pasiūlymais, likus trims dienoms iki balsavimo dienos, praktiškai prarado poveikį.

Kaip nesėkmę reikėtų vertinti tai, kad TS-LKD LR Seime pozicijoje išsilaiko tik vieną kadenciją.

Šie rinkimai parodė tikrąją pralaimėtoją – Vyriausiąją rinkimų komisiją.

TS-LKD PKTF taryba ragina Lietuvos piliečius telktis naujiems LR Prezidento, Europos Parlamento, savivaldybių rinkimams.

Minimali alga gali būti didesnė, bet neperžengiant ekonomikos galimybių

Daug ginčų sukėlė (ir tebekelia) naujosios Vyriausybės užmojis pakelti minimalią algą. Spekuliacijos šia tema ypač pavojingos – viena vertus, tokie planai tikrai džiugina mažas pajamas gaunančius dirbančiuosius, tačiau suteikia jiems nepagrįstą iliuziją, kita – jie gali lemti didesnį nedarbą ir mažesnes biudžeto pajamas. Reikalas tas, kad daugybė įmonių tiesiog nepajėgtų mokėti padidintos algos, ir, kad nebankrutuotų, bet vykdytų įstatymą, jos bus priverstos atleisti dalį darbuotojų, o jiems mokėtomis lėšomis padengti padidintas algas likusiems. Galų gale, kodėl neturėtų reikšti pretenzijas vidutinį atlyginimą gaunantys žmonės – juk padidinus minimalią algą mažiausiai uždirbantiems, užmokesčius jiems santykinai sumažėtų.

2008–2012 metais dirbusi 15-oji Vyriausybė šįmet minimalią algą nuo 800 litų pakėlė iki 850 litų, ir tai padaryti leido pagerėjusi šalies ekonominė situacija, tačiau ji nėra tokia, kad algą staiga būtų galima padidinti iki 1000 litų. „Negalima vienu metu

valgyti pyragą ir jį turėti visą,“ – anglų patarlę priminė D. Kreivys.

Niekas neteigia, jog nereikia didinti minimalios algos, tačiau ją didinant gerokai sparčiau nei ekonomika sugeba sugeneruoti vidutinio atlyginimo augimą, Lietuvą gali ištikti Graikijos likimas.

Finansų ministras Rimantas Šadžius pripažino, kad minimalios algos didinimas yra rizikingas žingsnis. Galima pagirti ministrą už atvirumą, tačiau jis galėtų pripažinti ir tai, kad atėję į valdžią socialdemokratai rado netuščią valstybės iždą.

Nepaisydama ekonomistų ir politikų pastabų, valdančioji dauguma kalba apie dar didesnes minimalias algas, motyvuodama tuo, kad būtina vykdyti pažadus rinkėjams. Deja, ji nekalba apie ekonomikos plėtrą, be kurios neįmanomas jokių atlyginimų kėlimas. Tad norint įvykdyti rinkėjams duotus populistinius pažadus belieka vienas kelias – devaluoti litą. Ne jau socialdemokratai būtų tokie neatsakingi ir tam ryžtusi?

Kredito unijos – sukčių pinklėse?

Po „Snoro“ bankroto atrodė, kad bankiniai reikalai tapo stabilesni. Deja, užpraėjusią savaitę Lietuvą vėl sujudino skandalas – sulaukta Nacionalinės kredito unijos vadovybė. Pasirodo, jų veikla buvo tiesiog kriminalinė, pavyzdžiui, buvo išduodami kreditai, kurių užstatai visai neatitiko realios vertės, pavyzdžiui, kelis tūkstančius litų kainuojantys fermų griuvėsiai buvo

įkainojami milijonais litų ir išduodamas tokios pat vertės kreditas. Padarytą žalą prokuratūra vertina 60 milijonų litų. Stebėtis skandalinga Nacionalinės kredito unijos veikla nereikėtų – juk jai vadovavo su Darbo partija į rinkimus ejęs unijos valdybos narys Žilvinas Putramentas, o kreditą iš šios unijos prisipažino ėmęs ir Viktoras Uspaskičas.

Gintaras MARKEVIČIUS

Gruzija siekia narystės Europos Sąjungoje

Gruzijos prezidentas Michailas Saakašvilis, viešėjęs Varšuvoje, iš Lenkijos vadovo Bronislavo Komorovskio sulaukė palaikymo dėl eurointegracijos siekių. Prezidentas B. Komorovskis spėjo, kad iki Vilniuje 2013 metais įvyksiančio ES Rytų partnerystės viršūnių susitikimo Gruzijai galėtų būti parengta numatanti politinį dialogą ir ekonominį bendradarbiavimą Asociacijos sutartis su ES.

M. Saakašvilis spėjo, kad Gruzijai galėtų būti oficialiai pasiūlyta kandidatuoti į ES, „kaip, pavyzdžiui, žada Mol-

dovai“. Keliones į Europą Gruzijos vadovas įvertino kaip labai svarbias užsienio ir vidaus politikai: „Viskas, kas įvyktų tiek šalies viduje, tiek už jos ribų, nulėmtų ilgalaikę Gruzijos perspektyvą.“

Į Vilnių atvyktų ES ir šešių Rytų partnerystės iniciatyvos valstybių (Armėnijos, Azerbaidžano, Baltarusijos, Gruzijos, Moldovos ir Ukrainos) vadovai. Susitikimą numatyta surengti 2013 metų lapkričio pabaigoje, Lietuvai pirmininkaujant ES.

Parengta pagal Geopolitinių studijų centro informaciją

LGGRTC ir Genocido aukų muziejus švenčia 20-metį

Gruodžio 15 dieną į Tuskulėnų parko rimties memorialinį kompleksą rinkosi žmonės, neabejingi Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro (LGGRTC) bei Lietuvos genocido aukų muziejaus veiklai: buvusieji LGGRTC vadovai, specialistai ir buvusių politinių kalinių bei tremtinių organizacijų vadovai ir nariai. Jie kartu aptarė šių dviejų ypatingų institucijų veiklą, kurią šiandien kairiųjų atstovai kvestionuoja, tarsi nežinotų apie skaudžias mūsų tautos netektis.

Prieš 20 metų, spalio 29 dieną, Atkuriamasis Seimas be didelių diskusijų priėmė nutarimą dėl Genocido centro įkūrimo. Ypač svarbu, kad šio Centro įkūrimo metu buvo akcentuota ir „Tremtinio“ klubo veikla, kuri buvo įkūrėja ir įkvėpėja dirbti šia linkme.

Dabartinė LGGRTC generalinė direktorė Teresė Birutė Burauskaitė pabrėžė, kad 1992 metų spalį LR Aukščiausiosios Tarybos (Atkuriamojo Seimo) nutarimu buvo įsteigtas valstybinis Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centras. Tą patį mėnesį Lietuvos švietimo ir kultūros ministro D. Kuolio ir Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos prezidento Balio Gajausko bendru įsakymu buvo įsteigtas Lietuvos genocido aukų muziejus. Kaip sakė T. B. Burauskaitė, „abu nuėjo ilgą kelią, iš žodžio tai tapo kūnu ir įgijo reikšmę mūsų šalies gyvenime“. Iš tiesų T. B. Burauskaitė buvo labai korektiška, teigdama, kad LGGRTC prasidėjo būtent nuo buvusių politinių kalinių ir tremtinių intelektualinės veiklos. Nes daugelis to nenori prisiminti arba neigia.

Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro pastatas

Lietuvos genocido aukų muziejaus ekspozicija

Nuotraukos iš Lietuvos genocido aukų muziejaus archyvo

T. B. Burauskaitė priminė nuveiktus darbus. Sveikino dabar dirbančiuosius ir dirbusiuosius, vienaip ar kitaip prisidėjusiuosius prie Centro atsiradimo ir jo veiklos išplėtojimo. Tam, kad būtų atkurtas teisingumas, o žuvusieji už Tėvynės laisvę būtų tinkamai pagerbti, išsaugotas jų atminimas.

Tylos minute buvo prisiminti Amžinybėn išėję Centro darbuotojai.

Kalbėdama apie Centro atsiradimą, ji sakė, kad šie svarbūs Lietuvai dokumentai „vieniems kėlė grėsmę, buvo siekiama, kad būtų atskleista tiesa apie tautos patirtų represijų mastą, ginkluotą pasipriešinimą, kolaboravimą ir kitus procesus, apie kuriuos pusę šimtmečio buvo nutylima, meluojama, ką buvo uždengusi tam tikra baimės skraistė, bet tautos kančių ir pasipriešinimo kelius jau buvo gerokai atvėręs Sąjūdis“.

Nuo 1988 metų tiesą apie sovietmečio represijas skleidė Sąjūdžio Komisija komunizmo nusikaltimams tirti. „Kaip gaisras per Lietuvą nusklendė informacinis vėjas. Į tą šūkį, kvietimą pasidalyti atsiminimais atsiliepė tūkstančiai žmonių, buvo pildomos anketos, siunčiami dokumentai, nuotraukos, laiškai. Turėjome talkininkų, kuriuos dabar minime geru žodžiu.“

Taip pat T. B. Burauskaitė pabrėžė, kad visoje Lietuvoje steigėsi „Tremtinio“ klubai. Juos steigė buvę politiniai kaliniai ir tremtiniai, Laisvės kovotojai ar jų ainiai prie Sąjūdžio grupių. Tik 1997 metais darbą jau buvo galima dirbti profesionaliai, kompetentingai ir išsami.

(keliami į 6 psl.)

Dievo dovana

Kaip ir kasmet advento metu į Žemaitės dramos teatro salę telšiškius pakvietė kultūros centro darbuotojai. Čia įvyko jau tradiciniu tapęs adventinis koncertas „Dievo dovana“, režisuotas A. Mišeikytės. Posmais koncertą pradėjo vedėjai – vaikų folkloro ansamblio „Čiučiuruks“ dalyvė Urtė Gruzdytė ir Žemaitijos kolegijos Telšių fakulteto studentas Gediminas Kestenis. Visus susirinkusius pasveikino Telšių Šv. Antano

Paduviečio katedros vikaras Viktoras Daugėla. Koncertą pradėjo Telšių rajono savivaldybės kultūros centro buvusių politinių kalinių ir tremtinių choras „Tremties aidai“, vadovaujamas M. Ulkštinaitės. Juos scenoje pakeitė Žemaitijos kolegijos Telšių fakulteto muzikos pedagogikos studijų programos studentai, vadovaujami V. Laurinavičienės, „Atžalyno“ pagrindinės mokyklos moksleivė, solistė Silvija Stec-kytė. Koncertą papuošė „At-

eties“ pagrindinės mokyklos vokalinės studijos „Ateitukai“ dalyviai, vadovaujami mokytojų Nijolės Činskienės ir Zitos Liutkutės. Pažaidę kojų pirštukais, jie smagiai užtraukė dainą „Man patinka Kalėdos“. Žemaitijos kolegijos Telšių fakulteto vokalinis ansamblis, vadovaujamas M. Ulkštinaitės, savo daina palinkėjo gražių Kalėdų visiems susirinkusiems. Koncertą vainikavo „Lietuva brangi“ ir visų koncerto dalyvių atliekama daina „Dievo dovana“.

Milda ULKŠTINAITĖ

Visi koncerto dalyviai atliko dainą „Dievo dovana“

Gerumo, meilės ir vilties keliu

(atkelta iš 1 psl.)

Nuoširdaus dėmesio sulaukė ir Veiverių pirminės priežiūros centro Slaugos skyriuje besigydantieji – juos aplankė LPKTS Prienų filialo pirmininkė D. Raslavičienė, Veiverių seniūnas Vaclovas Ramanauskas, pavaduotoja Audronė Lazdauskienė ir darbščioji floristė. Kiekvienam buvo ištartas paguodžiantis, tačiau viltingas žodis ir su LPKTS ženklu įteiktos dovanėlės, o gydytojų kabinetai papuošti kalėdinėmis puokštėmis. Prie šių gerumo ir atjautos akimirkų prisidėjo ir gimnazijos trečiokėliai su mokytoja Regina Budžiuliene – jie ligoninės bendruomenei surengė adventinių dainelių koncertą.

Nebodami lyg iš gausybės rago byrančio sniego filialo nariai su bibliotekos, kultūros darbuotojais ir moksleiviais papuošė seniūnijos kieme aukščiausią Veiverių žaliaskarę, o Veiverių laisvalaikio ir kultūros centro „Tryptinio“ ansambliciai sukosi ratu giedodami paprotines adventines giesmes.

Šį prasmingą, daug nuoširdaus džiaugsmo suteikusį laikotarpį gruodžio 20 dieną vainikavo Prano Gudyno šaulių namuose surengta vakaronė „Gerumo, meilės ir vilties žvakelė“, kur prie papuoštos kalėdinės eglės skambėjo Veiverių seniūnijos neįgaliųjų ansamblio „Viltis“, Kultūros ir laisvalaikio centro folkloro ansamblio „Radasta“ ir gimnazijos mokinių lietuviškos advento dainos ir giesmės. Svečiai – LPKTS Prienų filia-

lo politiniai kaliniai, tremtiniai, partizanai iš atokiausių krašto kampelių, Prienų savivaldybės atstovai, Veiverių seniūnijos darbuotojai ir ben-

druomenė – buvo pakviesti adventinių žaidimų pažaisti, o jaunos mergelės ir bernėliai – burtais patikėti. Veiverių seniūnas Vaclovas Ramanaus-

LPKTS Prienų filialo pirmininkė D. Raslavičienė ir floristė G. Berazun advento vainiką padovanojo ilgamečiui Veiverių parapijos klebonui Kazimierui Skučui

„Tryptinio“ ansambliciai ir Kalėda perdavė Kalėdų Senelio lazda Veiverių seniūnui Vaclovui Ramanauskui

Sveikiname

Garbingo 95-ojo jubiliejaus proga sveikiname **Antaną DOVYDĖNĄ**, gyvenantį Rokiškio r. Juodupės sen. Alek-
nų kaime.

*Neliūdėkit, kad metai nuplasnojo
Tarytum paukščiai į šiltus kraštus,
Jums Jubiliejų gražų dovanojo,
O dienos verčia vis naujus lapus.
Tegul jos būna saulėtos ir šviesios,
Be debesėlių, be piktų audrų.
Te džiaugsmas nuolat ranką Jums ištiesia
Ir eina su Jumis gyvenimo keliu.*

Linkime sveikatos, ištvermės ir Dievo palaimos.

LPKTS Rokiškio filialas

* * *

Garbingo 90-ojo jubiliejaus proga nuoširdžiai sveikiname prelatą, monsin-
jorą **Vincą Algirdą PRANCKIETĮ**, bu-
vusį tremtinį, Baikalo žvejį, Jonavos
krašto garbės pilietį. Nuoširdžiai linki-
me stiprios sveikatos, ilgų ir šviesių gy-
venimo metų, Marijos globos ir Dievo
palaimos.

LPKTS Jonavos filialas

* * *

85-ojo gimtadienio proga sveikiname buvusį tremtinį
Bronių BALTAKĮ.

*Praeina metai, nesitarę, nesiklausę.
Atrodo, buvo vakar... Ir staiga.
Tik vieną mažą išskleidė lapelį
Ir pasirodo – metų jau nėra
Lai gerumo, sveikatos, stiprybės
Bus širdis kupina lyg versmė.
Tegul skamba gyvenimo stygos
Lyg gražiausia paukštelio giesmė.*

Linkime stiprios sveikatos, laimingų
gyvenimo metų ir Dievo palaimos.

LPKTS Rokiškio filialas

* * *

Nuoširdžiai sveikiname gruodžio mėnesį gimusius
LPKTS Rokiškio filialo narius: **85-ojo** jubiliejaus pro-
ga – **Eugeniją BUKELIENĘ, Stefanią SAULIENĘ;**
70-ojo – **Vandą ŠARKAUSKAITĘ-KALVELIENĘ.**

*Metai paukščiais nuskrido – ir linksmai, ir liūdnei.
Liko praeitos brydės, balti smilkiniai,
Liko nueitas kelias – paukščių aidas miškuos...
Ir dar šerkšnas, nubalęs sidabrinius plaukus.
Bet tikim, kad dienos visada linksmos bus,
Juk gyvenimas vienas ir todėl jis brangus.
Jubiliejus garbingas – tarsi perlas skaidrus.
Ir mes linkim gyventi ilgus ilgus metus.*

Linkime stiprios sveikatos, laimingų gyvenimo metų,
Dievo palaimos ir Marijos globos.

LPKTS Rokiškio filialas

kas dėkojo LPKTS Prienų filialo nariams už suteiktą prasmę advento laikotarpiui, už džiaugsmo ir šypsenų padalijimą mažiesiems ir suaugusiems Prienų krašto gyventojams. Vakaronėje neapseita ir be kalėdinių dovanų – LPKTS padėkų, knygų ir suvenyrų iš Kalėdų Senelio maišo – bei nuoširdžių padėkos žodžių, kurių kaip visada savo pagalbininkams ir bičiuliams nešykstėjo Dalytė Raslavičienė, o kraštiečiams – LPKTS valdybos pirmininko pavaduotojas Antanas Lukša. Kiekvienam svečiui buvo įteikta gerumo ir vilties žvakelė, uždegta nuo advento vakaronės ugniakuro, įžiebtos nuo Betliejaus ugnies, kad per Kūčių vakarienę sušildytų prie stalo susirinkusius artimuosius, kad apšviestų plotkelę, skirtą Amžinybėn išėjusiems...

Šį prasmingą adventinį

gerumo ir vilties kelią mums padėjo nutiesti Julijos Palionienės ir Seimo nario Andriaus Palionio parama bei LPKTS skirta parama iš Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos „Vyresnio amžiaus žmonėms atstovaujančių nevyriausybinę organizacijų rėmimo“ projekto.

LPKTS Prienų filialo pirmininkės Dalytės Raslavičienės ir narių vardu nuoširdžiai sveikinu bendraminčius ir bendražygius artėjančių šv. Kalėdų proga. Tegul kiekvieno iš mūsų nors nedidelis, bet gerumo kupinas poelgis suteikia džiaugsmo ir sielos ramybės labiausiai stokojantiems, tegul bendražmogiškasis supratimas jungia vis prasmingesnių idėjų įgyvendinimui. Geriausios sveikatos, artimųjų šilumos per ateinančius metus!

Dalia MACIUKEVIČIENĖ

Iš auditorijos – į Sibiro pragarą

1951 metų spalio 2-ąją su tėveliais Mykolu ir Marija Kavaliauskais buvome pristatyti į Jonavos geležinkelio stotį ir „iškeliavome“ į Sibirą. Tėveliai tuo metu gyveno Ukmergėje, dar anos nepriklausomybės metu pačių pasistatytame gražiame dviejų aukštų name. Tėtis, kelių inžinierių, dirbo Ukmergės kelių statybos valdybos viršininku, mama buvo namų šeimininkė. Aš, tėvų vienturtė, į Jonavą buvau atvežta iš Kauno politechnikos instituto bendrabučio, pradėjusi studijuoti chemijos technologiją... Žinoma, okupacijos metais dalis namo buvo nacionalizuota, įkelti gyventi svetimi žmonės.

Vagone važiuojome penkios šeimos, apie 14 žmonių. Abiejuose vagono galuose – mediniai gultai, prie jų sudėti mūsų drabužiai. Važiuojome ir dieną, ir naktį. Kartais ešelonas sustodavo, tada mums leisdavo atsinešti vandens. Valgėme iš namų pasiimtą maistą. Mačiau, kaip iš kitų vagonų išnešdavo suvyniotus paklodėse mirusiųjų kūnus. Buvo baisu.

Mūsų vagonė važiuojo iš Ukmergės rajono Marytė Danylienė su vyru ir trejų metų sūneliu. Dešimtą kelionės dieną moteris pradėjo gimdyti. Visi suėjome į vieną pusę, kitą atitvėrė paklodėmis, gimdyvę paguldė ant gultų. Artimiausioje stotelėje pranešėme, kad vagonė moteris gimdo, tai atėjo dvi baltais chalatais moterys, apžiūrėjo. Marytė gimė ilgai – visą parą, tai ir tos medikės važiuojo kartu. Gimė mergaitė.

Iki Tomsko važiuojome dvi savaites. Išlipę iš vagono, nešini savo daiktai, leidomės prie Obės, sulipome į garlavį ir plaukėme apie tris dienas. Pakeliui garlais prisiplaukdavo prie kranto, ten dalį tremtinių išlaipindavo. Mes išlipome poros kilometrų atstumu nuo Parabelio, rajono centro. Atvažiuojo pirkliai, rinkosi žmones pagal amžių ir sveikatą. Mano tėveliui tada buvo šešiasdešimt, mamai – keturiasdešimt, aš – devyniolikmetė. Nebuvome labai paklausūs, tad tik vakare sušalusius ir nusiminusius (buvo jau žiemos pradžia, šalo) mus nuvežė į tarp miškų buvusią Delovą Dubravos gyvenvietę: keliukas per mišką ir dvylika mažų namelių iš abiejų jo pusių. Iki Parabelio buvo apie 16 kilometrų. Vidury kaimelio – nakvynės namai „Postojanyj dvor“ pravažiuojantiems šunų kinikiais ar rogėmis medžiotams ir šulyns. Tuose namuose ir buvo apgyvendinti lietuviai: po dvi šeimas viename kambaryje.

Už mūsų kaimelio, į priešingą pusę nuo rajono centro,

už septynių kilometrų, buvo kolūkis „Kuči“, už 18 kilometrų – „selsovieta“ gyvenvietė Belko, kurioje veikė paštas, mokykla. Komendantūra buvo Parabelyje.

Prisimenu kaimelio nakvynės namuose be mūsų gyvenusias lietuvių šeimas: Kazimierą ir Anastaziją Buivydus iš Radviliškio kaimo prie Vilkijos, jų dukteris Česlovą, Eleną; Vincą Laurinavičių su žmona ir dukterimi Onute iš Antakalnių kaimo, Kauno ra-

gilio duobes pamatams po sienomis ir spirito statinėms. Tinkavome, o įrengimus, vamzdynus, vonias montavo atvežti specialistai. Kai gamyklą pastatėme, tai kolūki pervadino į „pramkolchozą“, jo centras buvo mūsų gyvenvietėje. Lietuviai gamino gamyklai malkas, kastuvų kotus. Degino kalkes, gamino plytas, degutą iš beržo tošies, kiti – betonavo, mūrijo. Statybos metu buvo skaičiuojami darbadieniai, už juos gau-

reikėdavo prižiūrėti po 4–5 įrenginius. Pavojinga būdavo tas talpas valyti: ilipti į talpą kopėčiomis su akiniais, išvalyti sienėles. Kartą bevalydamas apsinuodijau, pradėjo akis skaudėti, nemačiau tris paras. Inžinierius liepė dėti vaistų kompresus. Pasveikau.

Ne man vienai nuo sunkaus darbo skaudėjo stuburą. Tuos skausmus ir dabar kenčiu. Mano darbo draugės Česlova ir Alina vargo ne mažiau nei aš.

Delovoje Dubravoje mūsų gyvenimo sąlygos nesikeitė, naujų namų nestatė. Atvirksčiai, turėjome apleisti kambarį atvykstantiems, o mes gyvenome rusų name, bendrame kambaryje su šeiminkais. Tėvų lova buvo prie lauko durų, aš miegojau ant krosnies. Tėvukas įsigudrino to svečių namo vieną koridoriaus galą atitverti ir įrengti kambarėlį. Pastatė viryklę, sukaldė man lovėle, mažą staliuką ir suoliukus. Čia mes kepdavome duonelę, taigi turėjome mažą kampele. Tuo visi džiaugėmės.

Per tuos metus tremtyje mirė tik vienas lietuvis – Mingailienės uošvis. Jį palaidojo prie gyvenvietės, ant kalnelio, pastatė kryžių. Vasaromis čia ganėsi karvės...

1954 metų vasarą sužinojau, kad į Tomsko finansinį technikumą priimami prašymai. Išsiunčiau dokumentus, norėjau tapti buhalterinės apskaitos specialiste. Gavau iškvietimą stojamiesiems egzaminams laikyti. Vietiniai rusai tik šaipėsi, sakydami, kad dar niekas iš mūsų kaimo Tomске nesimokė... Išlaikiau egzaminus penketais, bet negavau bendrabučio. Teko pereiti mokytis į kooperacijos technikumą, apsigyvenau bendrabutyje. Čia raudau latvių ir estų – lietuvių buvau tik viena.

Mokiausi daug, nes bijojau netekti stipendijos. Tai būtų buvusi ir mano mokslo pabaiga. Tėvukas tuo metu sirgo vidurių šiltine, mamą kamavo širdies ligos, tad ne jie man, o aš turėjau padėti tėvams. Tų metų rudenį nereikėjo komendantūroje registruotis, man išdavė pasą. Tapau tarsi laisvu žmogumi. Tėvai pavašarį atvyko į Tomską mane aplankyti, po to išvyko į Lietuvą. Aš likau baigti mokslų. Praktika atlikau Omsko srityje, apsigyvenau pas kooperatyvo valytoją, mokėjau jai už išlaikymą pusę stipendijos. Sugyvenome gražiai: prinešdavau jai vandens į pirtį, padėjau valyti kontorą. Atsigavau, nes valgėme konservus, baltą duoną, gerdavome pieną, kepdavome kiaušiniene, užsigardžiuodavome saldumynais, vaisiais. Tomске tų

skanėstų, net pieno stiklinės, nusipirkti neįstengdavau.

Kooperatyvo vyriausioji buhalterė mane apkrovė darbu – skaičiavau darbuotojams atlyginimus, vedžiau išlaidų žurnalus, net padariau ketvirčio apyskaitą. Visa tai man buvo į naudą. Tik susirgau dizenterija – paguldė į ligoninę, neturėjau pas ką prašyti pagalbos, nes ligai įveikti reikėjo antibiotikų. Nematydama išėjau, parašiau laišką tėveliams į Lietuvą. Antibiotikų gavau, sveikata pagerėjo. Po praktikos sugrįžau į Tomską, kur manęs laukė dar vienas netikėtumas.

Anais laikais baigę aukštąją ar specialiąją mokyklą, turėdavome tris metus atidirbti nurodytoje vietoje, pagal taip vadinamą paskyrimą. Sužinojau, kad mano praktikos vieta numatyta Sibire. Pasijutau bejėgė, kol kartą atėjo mintis, kad galiu juk kaip laisvas žmogus atlikti praktiką... Lietuvoje. Parašiau laišką į „Lietkoopsąjungą“, gavau sutikimą. Visi bendramoksliai išvažinėjo po Sibirą, o aš laukiau srities kooperatyvų sąjungos valdybos posėdžio sprendimo. Ir štai iš posėdžio išėjo auklėtoja su mano diplominio darbo vadovu, apkabinoma mane ir pranešė, kad galiu vykti į Lietuvą. Nejučia pabiro ašaros... Grįžau į bendrabutį, paėmiau tėvų dovanotą prieškarinio laiko gražią baltą lovatiesę ir nešiau į turgų paroduoti. Gavau stipendiją. Pini-gų kelionei lyg ir pakako. Paskambinau telefonu tėveliams, kad grįžtu į Tėvynę... Kauno geležinkelio stotyje sutiko tėveliai. Iš pradžių puoliau bučiuoti savo mylimos Tėvynės žemelę, paskui priglaudžiau tėvelius...

Metai nenumaldomai bėga. Su vyru Pranu gyvename Kaune, išpensijų, nors dažnai vaistai pinigėlius suryja. Džiaugiamės, kad Lietuva nepriklausoma. Bendrauju su savo likimo broliais buvusiais tremtiniais, dalyvauju Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos veikloje, esu Kauno filialo valdybos narė. Neseniai su LPKTS Kauno filialo aktyvistais važiuojome aplankyti Juozo Lukšos-Daumanto žūties vietas.

Mūsų sūnus ir dvi vaikai-tės žino mano šeimos gyvenimo istoriją ir didžiuojasi, kad nepalūžome tada, tolimajame ir šaltajame Tomске. Dažnai vartau šeimos albumus ir džiaugiuosi, kad mūsų giminė per kelių amžių istoriją gyveno garbingai, mylėjo Tėvynę.

**Irenos
KAVALIAUSKAITĖS-
DIGRIENĖS
prisiminimus spaudai
paruošė Stanislavas
ABROMAVIČIUS**

Tremtinių jaunimas. Irena – trečioji iš kairės. Tomsko sritis, 1953 metai

jono (vėliau Vincas prižiūrėjo mūsų patalpas – apkūrendavo, virindavo vandenį, ruošė arkliams šieną); Kazimierą Kačką su sūnumi Broniumi ir dukterimi Onute iš Ukmergės rajono; senelius Švarcus su dvylikamečiu vaikėliu Borisu Blynovu, sentikius iš Jonavos rajono; Stepą Gervetauską su žmona; Mingailus – motiną, jos vaikus Teresę, Vandą, Mečį, Marių, Praną bei jų močiutę.

Iš pradžių dirbome kolūkyje, bet daugiau per darby-mečius. Ten gyveno daug iš-tremtų latvių. Vyresnieji, tarp jų ir tėvelis, gamindavo iš jaunų beržų (evduky) kotus kastuvams. Mes dirbome miške: dviem darbininkams reikėdavo paruošti dešimt kubinių metrų (supjaustytų 75 centimetrų ilgio pliauskų) malkų. Reikėjo nukirsti medžius, supjaustyti stiebus, suskaldyti, sudeginti šakas, sudėti malkas į rietuves. Vakare ateidavo brigadininkas rusas mūsų darbą įvertinti. Mokėjo už šį sunkų darbą labai mažai, įvykdyti normą būdavo sunku. Tik nuo 1953 metų vidurio už kubinio metro malkų paruošimą priskaičiuodavo rublį penkiasdešimt kapeikų, tad jau per dieną galėdavai uždirbti septynis rublius, kai anksčiau užmokestis būdavo kelis kartus mažesnis.

Už poros kilometrų nuo mūsų, Parabelio link, pradėjo statyti spirito miltelių gamyklą. Kasėme iki 3 metrų

davome per mėnesį apie 20 rublių – tik bulvėms ir miltams. Tad duoną kepdavome patys iš tų miltų ir bulvių. Mus gelbėjo bulvės. Valgdavome jas virtas, troškindavome su kopūstais, nešdavomės šio maisto į darbą, ten užgerdavome arbata. Kai dirbome miške, žiemomis duoną užkasdavome į sniegą, kad nesusaltų į ožio ragą ir galėtume įkasti.

Pastačius gamyklą ir pradėjus dirbti, atlyginimus pakėlė, tad per mėnesį jau uždirbdavome apie du šimtus rublių. Kad visų pinigų neišleistume, mokėjo avansu. Dirbdavome pamainomis po aštuonias valandas trise ar dviese. Reikėdavo į vagonėlį pakrauti malkų, atvežti bėgiais į gamyklos teritoriją, pakrauti jas į talpas, užtepti moliu plyšius ir visą laiką kūrėti apačioje buvusią pakurą. Pasiekus aukštą temperatūrą, garai vamzdžiais tekėdavo į lauke esančias vonias, virsdavo skysčiu ir nubėgdavo į didelės talpas. Tą skystį veikdavo kalkėmis. Gautą nuodingą tyrę džiovindavo, sijodavo, košdavo. Darbas buvo labai sunkus, dangčiai svėrė virš 100 kilogramų. Taip gaunami spirito milteliai karo pramonei. Pasibaigus ciklui, pirminį įrenginį, vadinamą retorta, reikėdavo vandeniui atvėsinti, išvežti į lauką ir po dviejų dienų kieme išpilti gautavo atliekas. Po to vėl laudavo malkas į retortas.... Vienu metu

Lietuvos banko istorijos žiupsnelis

Pabaiga.

Pradžia Nr. 47 (1021)

1919 metų vasario 26 dieną Lietuvos Vyriausybės įsakymu krašte cirkuliavusi ostmarkė pavadinta auksinu, jos šimtoji dalis – skatiku. Šitokius piniginius vienetus matome ir išleistuose pašto ženkuose. Tais pačiais metais svarstytas savų pinigų išleidimo klausimas. Vyriausybės projekte buvo siūlyta lietuvišką pinigą pavadinti muštiniu, nors tą klausimą svarstant Seime buvo siūlyti ir kiti pavadinimai – auksinas, muštas, ruginis, doleris, kirptukas, kalas ir kiti. 1922 metų rugpjūčio 9 dieną priimtas Piniginio vienetų įstatymas skelbė, kad Lietuvos Respublikos valiuta yra litas. Tai žodžio „Lietuva“ trumpinys. 1922 metų spalio 2 dieną Lietuvos bankas, turėdamas tik penkis tarnautojus, pradėjo savo veiklą: ostpinigiai – auksinai pradėti keisti į litus. Tai buvo laikinieji lito banknotai, išleisti su 1922 metų rugsėjo 10 dienos atžyma. 175 auksinai buvo keičiami į vieną litą. Vienas trečdalis apyvartoje esančių pinigų turėjo būti padengti auksu, kita dalis – užsienio valiutos atsargomis, vertybiniais popieriais. Trys milijonai aukso rublių buvo gauti kaip karo nuostolių atlyginimas iš tuometinės sovietų Rusijos pagal 1920 metų liepos 12 dienos taikos sutartį. Auksas buvo reikalingas padengti apyvartan išleistiems banknotams.

Nuolatiniams banknotams išleisti pasirinkta spausdintuvė Prahoje. Jie buvo spausdinami pagal dailininko Antano Varno sukurtą projekcinį piešinį ir pažymėti 1922 metų lapkričio 16 dienos data. Beveik trejetą metų cirkuliuojo vienopieciniai litai ir centai, kurie dėl prastos popieriaus kokybės greitai susidė-

vėdavo. 1924 metų birželio 20 dieną priimtas Monetų įstatymas. Numatyta kaldinti ir leisti į apyvartą pinigus iš aukso, sidabro bei vario-aliuminio lydinio. Monetų gipsinius modelius sukūrė skulptorius Juozas Zikaras, mums žinomas kaip Laisvės skulptūros, pastatytos ant Karolio Reisono sukurtą pjeđestalo Kauno Vytauto Didžiojo karo muziejaus sodelyje, autorius. Monetos buvo kaldinamos Anglijoje – Birmingame ir Londone. Pirmosios monetos išleistos į apyvartą 1925 metų vasario 2 dieną. Padaugėjus apyvartoje cirkuliuojančių pinigų, nutarta išleisti didesnio nominalo – 500 ir 1000 litų banknotus. Dailininkas Vilius Jomantas sukūrė 500 litų projektą, 1000 litų banknotas spausdintas pagal dailininko Adomo Galdiko parengtą projektą. Konkursą spausdinti banknotus laimėjo Didžiosios Britanijos firma. 500 litų vertės banknotai pasirodė 1925 metų rugsėjį, 1000 litų banknotas – 1926 metų vasario 23 dieną. 1927 metais pagal dailininko Antano Žmuidzinavičiaus projektą spausdinti nauji 10 litų vertės banknotai, 1928 metais pagal Adomo Galdiko projektus – 50 ir 100 litų, 1929 metais – 5 litų, 1930 metais – 20 litų banknotai.

1936 metais buvo priimtas naujas Monetų įstatymas. Pagal jį monetos pradėtos kaldinti Kaune akcinės bendrovės „Spindulys“ patalpose įsteigtoje monetų kalykloje. Monetų modelių autorius – skulptorius Juozas Zikaras, sovietiniais metais patyręs nepaprastai didelį čekistų moralinį terorą. Nukaldintos tarp kitų, daug kam žinomos 10 litų vertės monetos su Vytauto Didžiojo atvaizdu.

1938 metais, minint Lietuvos Nepriklausomybės dvidešimtmetį, nukaldintos 10 litų apyvartinės jubiliejinės monetos su prezidento Antano Smetonos portretu ir Gedimino stulpais. Neoficialiai buvo nukaldinta 10 litų monetos auksinė kopija. Ji buvo įteikta prezidentui Antanui Smetonai. Pagal enciklopedinius duomenis ji saugoma JAV ALKA muziejuje Putname.

Sovietams okupavus Lietuvą, skubiai pradėta griauti visa krašto finansų, kredito ir pinigų sistema. Okupantai ypač skubėjo užgrobti bankus. Buvo priimtas vadinamas Bankų nacionalizavimo įstatymas. Pagal jį buvo nacionalizuoti ne tik bankai, taupomosios kasos, bet ir privačių asmenų seifai. Nacionalizuotas Lietuvos bankas perduotas Sovietų sąjungos valstybiniam bankui ir tapo tik respublikiniu padaliniu. 1940 metų lapkričio 25 dieną greta lito į apyvartą išleistas sovietinis rublis. Vienas litas prilygintas 90 kapeikų. Taip buvo nuvertintas Lietuvos turtas, apiplėšti Lietuvos žmonės. Po kelių mėnesių – nuo 1941 metų kovo 25 dienos uždrausta lito cirkuliacija. Gyventojų indėliai, viršiję 1000 litų, buvo nacionalizuoti. Sovietiniams okupantams pasisekė užgrobti ir buvusias Lietuvos banko atsargas Švedijoje. Maskvos nurodymu įsakyta sunaikinti visus iš apyvartos išimtus bei esančius saugyklų fonduose lito banknotus. Lietuvos banko centrinio šildymo katilinės ugnis sunaikino per 878 milijonų vertės įvairių kupiūrų banknotų. Prasidėjo pažangiųjų Lietuvos žmonių suėmimai, trėmimai, kalinimai, žudynės.

1941 metų Birželio visuo-

tinio tautos sukilimo metu prieš raudonąjį okupantą sudarytos Laikinosios Lietuvos Vyriausybės nutarimu atkurta Lietuvos banko veikla, tačiau vokiečių karinė valdžia neleido lito gražinti į apyvartą. 1943 metų kovą buvo uždrausta ir paties Lietuvos banko veikla. Lietuvai antrą kartą atsidūrus Maskvos gniaužtuose Lietuvos bankas vėl tapo SSRS valstybinio banko kontora, vėl mums buvo primestas sovietinis rublis.

Lietuvai atgimus, 1990 metų kovo 1 dieną atkurta Lietuvos bankas. Tų pačių metų kovo 11-ąją atkūrus Lietuvos Nepriklausomybę, pradėta rengti įvesti ir savus pinigus. Tai padaryti nebuvo lengva: didelis trukdys buvo 1990 metų balandžio 16 dieną Maskvos paskelbta Lietuvos blokada. Nutarta banknotus spausdinti JAV, o monetas – Didžiojoje Britanijoje. 1990 metų gruodžio 10 dieną įsteigta Lietuvos monetų kalykla, pradėjusi veiklą 1992 metais. 1991 metų lapkritį buvo priimtas Pinigų išleidimo įstatymas ir sudarytas Lito komitetas. Greičiau įvesti savus lietuviškus pinigus dar paskatino 1992 metų pradžioje iš Prancūzijos ir Anglijos atgautas Lietuvos bankui priklausantis auksas. 1992 metų gegužės 1 dieną į apyvartą išleidžiami talonai, kurie iš pradžių cirkuliuojo santykiu 1:1 kartu su rubliu. Spalio 1 dieną rublių apyvarta nutraukta. 1993 metų birželio 14 dieną Lito komiteto nutarimu „Dėl Lietuvos Respublikos nacionalinių pinigų įvedimo ir laikinųjų pinigų – talonų išėmimo iš apyvartos“ birželio 25 dieną į apyvartą išleistas litas. Liepos 20 dieną nustojo galioti talonai. Šimtas talonų buvo

keičiami į vieną litą.

1994 metų balandžio 1 dieną litas buvo susietas su JAV doleriu santykiu 4:1, 2002 metų vasario 2 dieną jo susiejimas pakeistas į eurą santykiu 3.4528:1.

Naujuosius lietuviškus lito banknotus kūrė dailininkai: Giedrius Jonaitis, Justinas Tolvaišis, Rimvydas Bartkus, Rytis Valantinas, monetas – skulptorius Antanas Žukauskas.

Lietuvos bankas nuo 1993 metų pradėjo leisti ir progines monetas. Pirmoji buvo nukaldinta iš vario ir nikelio lydinio 10 litų moneta, skirta Stepono Dariaus ir Stasio Girenos skrydžio per Atlanto vandenyną 60 metų sukakčiai pažymėti. Ją sukūrė dailininkas juvelyras Petras Garška. 1995 metais išleista pirmoji poliruota sidabrinė 50 litų moneta, skirta Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo penkerių metų sukakčiai. Jos autorius – dailininkas Antanas Žukauskas. 1997 metais išleista ir pirmoji proginė auksinė vieno lito moneta. Ji buvo skirta Lietuvos banko ir lito 75 metų sukakčiai, dailininkas R. Eidėjus.

Neseniai išleistos dviejų litų kolekcinės apyvartinės monetos Birštono, Druskininkų, Neringos ir Palangos kurortams pažymėti. Čia pirmą kartą lietuviškų metalinių pinigų leidyboje panaudotas spalvinio spausdinimo būdas – jos išleistos su spalvotais kurortų herbų vaizdais. Pirmą kartą monetose įamžinti ir Lietuvos kurortai.

Senojo Lietuvos banko išleistas litas jau prieškaryje nugalėjo visas pasaulinės krizės audras. Linkime, kad lietuviškas litas atlaikytų ir dabarties vėjų gūsius.

Zigmas TAMAKAUSKAS

LGGRTC ir Genocido aukų muziejus švenčia 20-metį

(atkelta iš 3 psl.)

Nors kita vertus, tuo pačiu metu, lygiagrečiai su Sąjūdžio komisija, Kaune įsisteigęs „Tremtinio“ klubas veikė panašiai. Jei Sąjūdžio komisija dirbo daugiau su informacija apie tremtinius ir politinius kalinius, tai į LPKTS virtusi „Tremtinio“ klubo Istorijos sekcija daug jėgų skyrė paslėptiems partizanų archyvams surasti. Ir jai sekėsi. Tam, kad juos galėtų publikuoti, LPKTS pradėjo leisti specialų istorijos žurnalą „Laisvės kovų archyvas“.

„Neturiu galimybės dabar suminėti LPKTS filialų, kurie atliko nemažą darbą. Pavyzdžiui, Marijampolės filialo veikla sudėta į Tauro apygardos partizanų ir

tremties muziejų Marijampolėje, turintį daug unikalios medžiagos ir funkcijuojantį iki šiol...“ – sakė T.B. Burauskaitė

Ji džiaugėsi, kad tada turėjo daug atsidavusių talkininkų, kurie nuoširdžiai dirbo, negailėdami savo jėgų ir laiko. „Turėjome ir pagalbininkų iš tautiečių Vakaruose: Tautinį lietuvių fondą ar Kanados lietuvių katalikų bendruomenę. Technikos prasme turėjome daugiau kopijuoklių ir kitos technikos, nei Istorijos institutas ar universitetas“.

Viena iš ypatingų Centro funkcijų buvo Pasipriešinimo dalyvių teisų ir reikalų komisija. Kario savanorio statusas Lietuvoje buvo suteiktas

6951 asmeniui, Laisvės kovų dalyvio – 6465, nukentėjusių asmenų – 86 489 asmenims. Kitų nukentėjusių asmenų priskaičiuota – 18 611.

Apie Genocido aukų muziejaus atsiradimą susirinkusiems pasakojo jo direktorius Eugenijus Peikštenis. Jis sakė, kad 1991 metų rugpjūtį prie buvusių KGB rūmų vyko piketai, kad iš čia nebūtų išvežti archyvai, o šiame pastate būtų įkurtas Lietuvos genocido aukų muziejus. 1992 metų spalio 15 dieną švietimo ir kultūros ministro D. Kuolio ir LPKTS prezidento B. Gajausko bendru įsakymu pastate Gedimino pr. 40, Vilniuje, įkurtas Lietuvos genocido aukų muziejus.

E. Peikštenis pasakojo,

kad tik atidarius muziejų buvo rodomas buvęs KGB kalėjimas. Žmonių atvykdavo nemažai, ypač tų, kurie čia buvo kalinti. Buvo atkurti šlapi karceriai, minkšta kamera. Tiesa, vaizdų nuotraukose neišliko.

2000 metais atlikti archeologiniai tyrimai ir įrengta pirmoji ekspozicija rūsyje – šaudymo kameros. 2002 metais pirmame aukšte buvo įrengta įvadinė ekspozicija „Nektys prasideda“. 2004 metais baigtas, įrengta ekspozicija partizaninio karo tematika. 2006 metais antrame aukšte – trėmimų, lagerių, kalėjimų ekspozicija, taip pat KGB veiklos Lietuvoje. 2007 metais baigta rengti ekspozicija „Neginkluotas pasiprieši-

nimas 1954–1991 m.“ 2008 metų gruodžio 31 dieną Centru perduotas Tuskulėnų rinktės memorialinio dvaro kompleksas, kuris tapo muziejaus padaliniu. Taip pat atkurta bunkerio interjeras Mėnaičiuose (Radviliškio rajone) ir ekspozicija klėtelėje virš bunkerio. Vėliau Tuskulėnuose atidaryta ekspozicija „Tuskulėnų dvaro paslaptys“. Dar 2011 metais įkurta Nacių okupacijos ir Holokausto ekspozicija.

E. Peikštenis sakė, kad ekspozicijas visada mielai lanko aukščiausi NATO ir ES vadovai. Čia yra apsilankę ir Lietuvos prezidentai. Muziejaus knygoje savo įrašą įrašiusi ir Dalia Grybauskaitė.

Ingrida VĖGELYTĖ

Lietuvos vietinės rinktinės karys Juozas Dobilas

2012-iesiems einant į pabaigą, gruodžio 9-osios popietę, pavyko pabendrauti su Alytuje gyvenančiu Sūduvos krašto sūnumi, buvusiu „plechavičiuku“ Juozu Dobilu. Buvo įdomu išklausti pasakojimą apie jo gyvenimo kelią, istorinę praeitį. Ne tik išgirsti, bet ir užrašyti.

Juozas Dobilas, Juozo, gimė 1925 metų vasario 5 dieną Marijampolės apskrityje, Liudvinavo valsčiuje, Plynių kaime. Tėvai buvo ūkininkai. Šeimoje dar augo broliai Kazys ir Romas bei sesuo Anelė. Juozas mokėsi Daukšių pradinėje mokykloje, baigė keturias klases. Gyveno tėvų ūkyje, padėjo jiems dirbti.

Juozas Dobilas papasakojo apie savo gyvenimo vingius nuo 1944 metų:

„1944 metų kovo pradžioje su kaimynu Juozu Žukausku, gimusiu 1922 metais, nuvykome į Marijampolę ir įstojome į Generolo Povilo Plechavičiaus Vietinę rinktinę. Mus aprenge vokiškais uniformomis, bet skiriamieji ženklai buvo lietuviški. Kareivinių teritorijoje vyko pratybos: rikiuotės, šaudymo pratimai. Maždaug po mėnesio traukiniu išvežė į Vilnių. Buvo suformuotos keturios kuopos. Trys kuopos liko Ašmenoje, viena kuopa, kurioje aš tarnavau, buvo įkurdintos Kucevičių kaime, 14 kilometrų nuo Ašmenos.

1944 metų gegužės viduryje Vietinės rinktinės karius Ašmenoje užpuolė gausios lenkų Armijos Krajovos pajėgos. Žuvo 31 karys. Iš mūsų kuopos niekas nežuvo. Davė įsakymą ir mums grįžti į Ašmeną. Prisimenu, kad mūsų kuopos viršilos pavardė buvo Survila. Gegužės 15 dieną Ašmenoje mūsų kuopos karininkus atskyrė, o mus, kareivius, vokiečiai mašinomis nuvežė į Kauną, į 6-ąjį fortą. Po kelių dienų perrėngė kitomis – kažkurios vokiečių tarnybos – uniformomis. Iš Kauno traukiniu išvežė į Vokietiją. Patekome prie Hamburgo, 18 kilometrų nuo Olandijos. Vietovė vadinosi Vilthape. Toje pajūrio zono-

je buvo įrengti aukšti pylimai. Matyt, buvo apsauga nuo jūros potvynių. Dirbome kastuvais. Dienos norma nustatyta dviem žmonėms – per dieną prikrauti 20 vagonėlių žvyro. Tiesė papildomus kelius aerodrome, buvusiame prie miško. Primetus 20 vagonėlių žvyro anksčiau paleisdavo iš darbo. Vieną kartą aerodromą bombardavo anglų aviaci-

to. Ir mano kaimyną Juozą Žukauską paleido. Grįžome į Lietuvą. Marijampolėje man išdavė naują pasą, bet ten gyventi neleido, nes per arti valstybinės sienos. Apsigyvenau prie Krokialaukio pas giminių Navicką. Dirbau pas žmones įvairius ūkio darbus. Teko dirbti pas Račkauskienę Žiūronių kaime, Balbieriškio valsčiuje.

informaciją apie partizanus. Nelaukdamas, kol areštuos, išvykau pas draugą, buvusį „plechavičiuką“ Brazį. Jo šeima buvo ištremta į Novaja Lialia Sverdlovsko srityje 300 kilometrų nuo Sverdlovsko. Ten praleidau septynerius metus. Dirbau lentpjūvėje – gateriu pjoviau rąstus.

1950 metais susituokiau su Ona Zubraite, su tėvais ištremta iš Alytaus apskrities, Aniškio kaimo. 1951 metais mums gimė sūnus Juozas, 1953 metais – duktė Aldona. Į Lietuvą grįžome 1957 metais. Apsigyvenome Kazlų Rūdoje. Dirbome durpių įmonėje, iš kurios gavome gyvenamąjį plotą. Kazlų Rūdoje gyvenome beveik dvejus metus. Vėliau persikėlėme į Mergalaukio kaimą prie Simno. Dirbome tarybiniam ūkyje. 1960 metais gimė sūnus Gintautas, 1962 metais – duktė Rima. Lentpjūvėje išdirbau 30 metų. Kai išėjau į pensiją, persikėlėme gyventi į Alytų.“

Remiantis Lietuvos SSR valstybės saugumo komiteto (KGB) archyvine fonde saugoma Juozo Dobilo filtracine byla, galima papildyti, kad J. Dobilas 1944 metų gegužės 18 dieną buvo mobilizuotas į vokiečių kariuomenę. Nuo 1944 metų gegužės iki 1945 metų gegužės dirbo aerouoste prie statybos darbų Vitlunde, Švišene (Vokietijoje). 1945 metų rugpjūčio 12 dieną atvežtas į SSRS MVD filtracinį lagerį Nr. 244 Norilске, Krasnojarsko srityje. SSRS MVD filtracinės ko-

misijos 1946 metų rugpjūčio 3 dienos nutarimu J. Dobilas paleistas iš lagerio ir „nukreiptas į Lietuvos SSR pramonę“.

Istoriko Henriko Rimkaus „Lietuvos partizanų Dainavos apygardos kronikoje 1944–1954 m.“ nurodoma, kad Radastas – tai Juozas Bujanauskas, Jono, gimęs 1929 metais Miroslovo valsčiuje, Bendrių kaime. Partizanas nuo 1947 metų. 1948 metų rugsėjį iš DLK Kęstučio grupės perkeltas į Vaidoto grupę. 1949 metų sausį Balbieriškio valsčiaus Pramezio kaime užpulti, pasitraukė A. Bazevičius-Narsuolis ir sužeistas J. Bujanauskas-Radastas. 1949 metų vasario 12 dieną Balbieriškio valsčiaus Vaivos kaimo Karosienės sodyboje suimtas J. Bujanauskas-Radastas. Kalėjo lageryje.

LGGRTC Pasipriešinimo dalyvių (rezistentų) teisių komisija 2003 metų sausio 29 dienos nutarimu eiliniam Juozui Dobilui pripažintas Kario savanorio teisinis statusas, krašto apsaugos ministro 2005 metų balandžio 28 dienos įsakymu už nuopelnus kuriant ir stiprinant Lietuvos Respublikos kariuomenę apdovanotas Lietuvos kariuomenės kūrėju savanorių medaliu (liudijimo Nr. 3099). 2007 metų gegužės 5 dienos Lietuvos vietinės rinktinės karių sąjungos vado įsakymu už ginkluoto pasipriešinimo kovą ir nuopelnus atkuriant ir įtvirtinant nepriklausomą valstybę apdovanotas Lietuvos vietinės rinktinės Garbės kryžiumi.

Gintaras LUČINSKAS

Lietuviai tremtiniai Tomske, 1954 metais

ja. Vėliau dirbome pas ūkininkus. Man teko grioviuose krūmus kirsti.

1945 metų gegužę, prieš karo pabaigą, gavome įsakymą aerodromą susprogdinti. Į kanalizacijos šulinius dėjome sprogmenis, bet greitai teritoriją užėmė amerikiečiai ir sprogdinti neteko. Patekome į amerikiečių nelaisvę. Netrukus atvyko sovietų agentai, kurie pasakojo, kad Lietuva jau išlaisvinta ir agitavo vykti namo. Kai mus paėmė, tai jau ir nepaleido. Traukiniu išvežė prie Jenisejaus upės, netoli Norilsko, į „Stancija Zlobino“ vietovę. Į laivus iš atvežtų vagonų krovėme krovinius. Jei laivų nebūdavo, tai iškraudavome į sandėlius statines su mėsa, cementą, geležį. Ten dirbo daug karo belaisvių vokiečių ir dar kitų tautybių žmonių. Mano draugą Juozą Žukauską išvežė į Norilską. Mane tardė kelis kartus, bet bylos nesudarė – nebuvo už ką mane nuteisti. Toje belaisvių stovykloje praleidau vienerius metus. 1946 metų rugpjūtį paleido namo, davė kelioms dienoms mais-

1949 metų vasarį nuėjau į gretimą Vaivos kaimą, pas ūkininką Karosą. Tensėdėjome keturiose ir lošėme kortomis. Ūkininkas turėjo šešias dukteris. Viena duktė išpėjo, kad ateina sovietai. Su mumis buvo partizanas Radastas. Jis kopėčiomis užlipo ant namo aukšto. Sovietų buvo apie 10 kareivių. Jie pareikalavo parodyti dokumentus. Patikrinę, pradėjo daryti kratą. Radastas į kareivį, lipantį kopėčiomis ant aukšto, iššovė du šūvius. Kareivis nukrito žemyn. Paskui kareivį nulipo ir Radastas. Sovietai visiems liepė išeiti į lauką. Mus iškretė, mušė ir liepė gulti ant žemės. Kratos metu pas mus nieko nerado, o šalia Radasto sniege rado granatą ir pistoletą. Jį areštavo, surišo rankas. Vėliau jį nuteisė 20 metų lagerio. Be manęs ir Radasto pas Karosą dar buvo Vincas Matulis ir muzikantas Čepulis. Mes Radasto nepažinojome. Kažkuri Karoso duktė gal su juo bendravo. Vincą Matulį ir Čepulį nuteisė septyneriems metams lagerio, o mane pradėjo terorizuoti, kad teikčiau

Skelbimas

LPKTS Kauno filialas sveikina buvusius politinius kalinius, tremtinius ir jų šeimos narius gražiausių metų švenčių – šv. Kalėdų ir Naujųjų metų proga ir kviečia į LPKTS būstinės salėje (Laisvės al. 39, Kaune) vyksiančius renginius:

gruodžio 28 d. (penktadienį) 12 val. Kalėdų eglutė vaikams (su kvietimais);

gruodžio 29 d. (šeštadienį) 14 val. šventinė vakaronė „Tremtinio Kalėdos“. Vaisinsimės atsineštomis vaisėmis. Maloniai kviečiame dalyvauti.

* * *

LPKTS būstinės salėje (Laisvės al. 39, Kaune, antrame aukšte) veikia paroda „Kalėdos – stebuklo laukimas“. Joje eksponuojami kalėdiniai prieškarinio nepriklausomos Lietuvos atvirukai, Kalėdų laikotarpio nuotraukos ir atvirukai iš lagerių ir tremties bei savaitraščio „Tremtinys“ per 25 metus išleisti kalėdiniai numeriai.

Kviečiame apsilankyti.

ISSN 2029-509X

Leidėjas LPKTS

Tremtinys

LPKTS puslapis internete: <http://www.lpkts.lt>

Įmonės kodas 3000 32645. Ats./sąsk. Nr. LT18 70440600 0425 8365, AB „SEB“ bankas.

Redaktorė

Jolita Navickienė

Redakcija:

Dalia Maciukevičienė,
Vesta Milerienė,

Mūsų adresas: Laisvės al. 39,

LT-44309, Kaunas, tel. (8 37)

323 204, faksas (8 37) 323 214.

Indeksas 0117.

El. paštas:

tremtinys@zebra.lt

Projektą „Lietuvos Laisvės kovų, tremties ir tautos netekčių atspindžiai“ remia

Spausdino spaustuvė UAB „Rinkos aikštė“, Jovainių g. 41, Kėdainiai

Ofsetinė spauda 2 sp. lankai.

Kaina 1,75 Lt

SPAUDOS,
RADIJO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDAS

Tiražas 2870. Užs. Nr.